

Internetconsultatie Klimaatplan en INEK

Inbreng Federatie Nederlandse Levensmiddelenindustrie (FNLI)¹

- Algemeen -

Vraag 1a: Wat zijn volgens u de belangrijkste aandachtspunten bij de uitvoering van het klimaatbeleid?

De 49% CO₂-reductie doelstelling uit de Klimaatwet wordt volledig onderschreven door de FNLI, maar de federatie constateert wel dat met de voorgestelde maatregelen ter uitvoering van het Nederlandse klimaatbeleid, het principe “de vervuiler betaalt” niet op gaat. FNLI leden moeten onevenredig veel betalen (ODE) en kunnen onevenredig weinig gebruik maken van subsidies (SDE++).

Met een verschuiving en verhoging van de ODE-tarieven, worden het gebruik van gas en elektriciteit meer belast. Dat betekent dat de levensmiddelenindustrie relatief meer gaat betalen per uitgestoten ton CO₂ dan bijvoorbeeld de top-12 uitstoters.

Daarnaast zal de SDE++ subsidiemaatregel door de huidige inrichting te weinig beschikbaar zijn voor de levensmiddelenindustrie. De voorgenomen inrichting van dit nieuwe subsidie instrument is namelijk op meerdere punten ongunstig voor de levensmiddelenindustrie:

- Het principe van kostenefficiëntie waarbij de projecten met de meest opbrengst in CO₂-reductie per euro voorrang krijgen, is nadelig voor de levensmiddelenindustrie. Door schaalgroottes zullen de grote uitstoters hiervan meer profiteren.
- Een deel van de levensmiddelenbedrijven worden extra geraakt door dit principe, omdat zij een efficiency nadeel hebben in het aantal gebruikte uren van een installatie/jaar. Installaties (en met namen campagnebedrijven) draaien in de levensmiddelenindustrie lang niet altijd 24 uur per dag als dat niet nodig is.
- De levensmiddelenindustrie zal niet van CO₂-opslag (CCS) gebruik maken.

Ten slotte zal de voorgestelde CO₂-heffing gebaseerd zijn op het ETS systeem. 80% van de levensmiddelenbedrijven die onder ETS vallen kent echter geen productbenchmark, maar een heatbenchmark. Dit is geen adequate benchmark om de CO₂-reducerende inspanningen van de bedrijven te beoordelen. Een heatbenchmark is namelijk gerelateerd aan de efficiëntie van warmteopwekking, niet aan het integrale proces. De levensmiddelenindustrie krijgt met het gebruik van de heatbenchmark naar verwachting een heel hoge benchmark tegen 1,6% waardoor het startpunt van het reductiepad zeer hoog komt te liggen.

---

¹ De Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie (FNLI) vertegenwoordigt zo'n 500 bedrijven en 20 brancheorganisaties van de grootste maakindustrie in Nederland. Een industrie die zorgt voor 442.000 banen, 5,1% van de totale werkgelegenheid in Nederland. Ook is de sector goed voor 4% van het BBP en daarmee een steunpilaar van de Nederlandse economie en arbeidsmarkt. Zie [Monitor Levensmiddelenindustrie 2018](#)

Door nationale wetgeving die hogere kosten met zich meebrengt voor bedrijven in Nederland ten opzichte van de ons omringende landen, dreigt de concurrentiepositie van levensmiddelenproductenten in Nederland te verslechteren. De productiekosten worden simpelweg lager in onze buurlanden indien Europese landen niet gelijk optrekken.

Vraag 1b: Hoe kijkt u aan tegen de rollen van verschillende partijen in de transitie (burgers, bedrijven, overheid, kennisinstellingen, NGO's, etc.)?

De FNLI kan niet genoeg benadrukken dat de 49% CO₂-reductiedoelstelling uit de Klimaatwet onderschreven wordt, maar dat er aandacht zal moeten zijn en blijven voor het ongelijke speelveld dat mogelijk ontstaat door de ontwikkeling van de nationale wet- en regelgeving. Een voorwaarde zou een Europees gelijk speelveld moeten zijn, waarbij de ondersteunende rol van de overheid geconcretiseerd wordt.

- Strategie voor de lange termijn -

Vraag 2: Welke onderwerpen (en uitdagingen) verdienen volgens u bijzondere aandacht van het klimaatbeleid met het oog op de periode 2030-2050 en waarom?

Met het oog op de periode 2030-2050, zijn de belangrijkste punten volgens de FNLI:

- Evaluaties van de concurrentiepositie van het Nederlandse bedrijfsleven in Europa;
- Een goed subsidiesysteem voor na 2030;
- Evaluaties van de CO₂-heffing;
- Een voortdurende aansluiting bij Europees beleid; en
- Richting 2030 en ook daarna, volop inzetten op de beschikbaarheid van energie- infrastructuur.

- Samenwerking met andere landen -

Vraag 3a: Waar zou volgens u de samenwerking met andere lidstaten op gericht moeten zijn? Wat vraagt om samenwerking op Europees niveau en wat zou een plek moeten krijgen in samenwerking met (een kopgroep van) gelijkgestemde lidstaten?

De FNLI vindt het van groot belang dat de ETS systeeminrichting waar nodig wordt aangepast aan de ambities, zodat er een gelijk speelveld blijft. Nederland moet inzetten op een sterke samenwerking binnen Europa en daarbuiten om te voorkomen dat een oneerlijke concurrentiepositie ontstaat.

Vraag 3b: Wat kunt u zelf bijdragen, en welke ondersteuningsbehoefte heeft u?

De FNLI vertegenwoordigt zo'n 500 bedrijven die allen de meeste kennis hebben van hun eigen processen. Een bijdrage vanuit onze leden betekent dan ook kennisinbreng en uitwisseling. De FNLI en haar 20 brancheorganisaties kunnen daarin meedenken, ook ten behoeve van het in standhouden van de concurrentiepositie.

- De verduurzaming van de gebouwde omgeving -

Vraag 4: Welke aanvullende ideeën heeft u om de gebouwde omgeving te verduurzamen? En wat kunt u daar zelf aan bijdragen?

Niet van toepassing.

- De klimaatopgave in de landbouw -

Vraag 5: Welke praktische ideeën heeft u om zoveel mogelijk samenhang aan te brengen tussen de uitvoering van de afspraken uit het Klimaatakkoord en de visie Waardevol en Verbonden?

De FNLI pleit voor een zo breed mogelijke samenhang tussen het Klimaatakkoord en de LNV-Visie 'Waardevol en verbonden', maar ook met bijvoorbeeld de Europese richtlijnen, circulaire economie (bijproducten) en ook de IMVO-convenanten waarmee "substantiële stappen van verbetering bereikt moeten worden in de productieketen van voedsel op duurzaamheidsthema's, waaronder ook klimaat, energie en watervervuiling".

Wat betreft de relatie tussen de uitvoering van het Klimaatakkoord en de LNV-Visie, merkt de FNLI op dat het verdienvermogen van de Nederlandse boer sterk gekoppeld is aan dat van de levensmiddelenindustrie en andersom. Er zijn vaak langdurige relaties tussen verwerkers en producenten, denk aan de aardappel-, groente-, zuivel- of suikerbietenverwerking. Mede door deze nauwe en intensieve samenwerking in de keten heeft de agro-food sector een leidende wereldpositie gecreëerd.

Waar vraagsturing belangrijk is voor het verdienvermogen, is vraagsturing in sommige gevallen onvoldoende om verduurzaming te stimuleren. De ketens en kringlopen dienen volgens de FNLI het voortouw te nemen, om de transitie naar een duurzamere landbouw te stimuleren. Met het werken in zogenaamde "dedicated supply chains" wordt hierop geanticipeerd. De recent geïntroduceerde melk met het label "on the way to planet proof" is hier een voorbeeld van.

Daarnaast zijn verschillende levensmiddelenproducenten belangrijke stappen aan het zetten om de carbon footprint te kwantificeren op productniveau, en daarover transparant te communiceren. Hierbij zijn nog belangrijke (Europese) ontwikkelingen nodig, maar er worden al goede stappen gezet.

Zo is de levensmiddelenindustrie begonnen met het ontwikkelen en toepassen van circulaire en hernieuwbare bronnen. Gedacht wordt aan:

- Mestvergisting op de boerderij (zogenaamde jump start project). Hierbij worden naast energie ook waardevolle meststoffen uit koeienmest gehaald;
- Opwekking van zonne-energie op daken en kleine windmolens bij veehouders. De vrijgekomen energie wordt deels gebruikt in de veehouderij en deels gebruikt bij de levensmiddelenindustrie.

- In de supply chain wordt gewerkt aan elektrificatie zodat de aardgas gedreven stoomvraag omgebogen kan worden naar een elektriciteitsdraad uit duurzame opwekking. Een mogelijk knelpunt in deze zou de bestaande elektriciteitsinfrastructuur kunnen zijn.
- Er zijn diverse onderzoekstrajecten gestart naar (ultra) diepe geothermie voor zowel de opwekking van elektriciteit als het produceren van warmte ter vervanging van warmte uit aardgas.

- Participatie bij duurzame elektriciteitsopwekking -

Vraag 6: Op welke manier(en) zou u willen participeren in zonne- en windenergieprojecten en wat vindt u hierbij belangrijk? U kunt hierbij denken aan bovengenoemde voorbeelden, maar ook aan andere vormen van participatie.

Voor het opwekken van hernieuwbare energie (elektriciteit en biogas) zijn er in de levensmiddelenindustrie samenwerkingsverbanden tussen boeren en coöperaties met als doel de producerende fabrieken (supply chain) van energie te voorzien.

Ook zijn verschillende bedrijven op zoek naar regionale oplossingen om netverzwaring tegen te gaan en duurzaam elektriciteit op te wekken op of dichtbij de productielocaties. Dit is met name interessant in buitengebieden, terwijl productielocaties langs de kust of in de zware industrie meer baat hebben bij bijvoorbeeld offshore wind.

- Het stimuleren van elektrische voertuigen -

Vraag 7a: Waar dient het kabinet rekening mee te houden bij de vormgeving van subsidies voor stimuleren van elektrische auto's?

Vraag 7b: Wat vindt u van deze instrumenten? Zijn er nog andere manieren om de aankoop van een elektrische auto aantrekkelijk te maken?

Vraag 7c: Wilt u nog andere overwegingen aan het kabinet meegeven voor de uitvoering van het klimaatbeleid voor mobiliteit?

Naast het gebruik van elektrische voertuigen is ook het gebruik van biologische brandstoffen zoals Bio LNG, een duurzaam alternatief voor energiegebruik. Waterstof als brandstofdrager is ook van belang voor het verminderen van het fossiele brandstofgebruik. Voor de verdere ontwikkeling en invulling van infrastructuur, techniek en operatie moet in het overheidsbeleid voldoende ruimte zijn.

Een mooi voorbeeld is een initiatief dat tot doel heeft de drempel voor de overstap naar zero-emission in binnenvaart te verlagen. Hierin werken de diverse partijen ketenbreed samen om een radicaal nieuwe, betaalbare en flexibele emissievrije waardeketen voor de binnenvaart te ontwikkelen. Deze nieuwe waarde-propositie voor elektrisch aangedreven schepen is gebaseerd op een emissievrije mobiele energieopslag in de vorm van batterijcontainers. De technologie van mobiele energiecontainers bestaat reeds, de innovatie en meerwaarde van de nieuwe waardeketen schuilt in de uitruikbaarheid,

modulariteit, flexibiliteit en schaalbaarheid van de batterijcontainers in dit nieuwe Modular Energy Concept (MEC).

- De bijdrage van circulaire economie aan de klimaatopgave -

Vraag 8: Welke circulaire diensten of concepten kunnen volgens u positief bijdragen aan het kostenefficiënt reduceren van CO₂ op het Nederlandse grondgebied?

Ten behoeve van het kostenefficiënt reduceren van CO₂ op Nederlands grondgebied in de vorm van circulaire diensten en concepten, dient het traditionele inkoopspel op de schop te gaan. Fabrikanten en consumenten spelen daarin de belangrijkste rollen. Zo ligt de bedrijfsfocus bij circulaire diensten en concepten op onder meer het verduurzamen van verpakkingsmaterialen zoals glas (in klimaat neutrale glas ovens), maar ook plastic cups. Daarnaast wordt het gebruik van hervulbare (glas)verpakkingen (met name glazen flessen) aangemoedigd.

Het gemak voor consumentenverpakkingen bij de zogenaamde retouroplossingen is dan van groot belang, zoals inzamelpunten en een eventuele beloning. Ook is de logistieke afhandeling van consumentendrankverpakkingen belangrijk in bijvoorbeeld horeca en bij evenementen.

Ten slotte is op een heel andere manier is bij een deel van onze fabrikanten ook het opwekken van hernieuwbare energie (elektriciteit en biogas) bij de boeren, gekoppeld aan de melkverwerking in de fabrieken, een circulair concept waarbij de emissie van CO₂ wordt gereduceerd.

- De ruimtelijke inpassing van de energietransitie -

Vraag 9: Op welke wijze denkt u dat het draagvlak voor de ruimtelijke inpassing van bijvoorbeeld windmolens en zonnepanelen vergroot kan worden?

Dit draagvlak zou ons inziens vergroot kunnen worden door bijvoorbeeld zo min mogelijk "vrij land" te gebruiken, het plaatsen van kleinere windmolens en het direct betrekken van burgers zodat de opbrengst ook hen ten goede komt.

Zo worden er in de zuivelsector op grote schaal zonnepanelen op daken van schuren geplaatst zonder daarbij "vrij land" te gebruiken. Daarnaast wordt het plaatsen van kleine windmolens bij boerderijen in het landelijke gebied gezien als menselijke maat voor windenergie. In potentie is hier een substantieel areaal van duurzame energie opwekking aanwezig.

In Den Bosch is Heineken daarnaast mede-initiator van 4 windmolens. Mede omwille van draagvlak in de gemeente is één molen overgedragen aan een lokaal burger initiatief en de opbrengst van deze molen komt toe aan de burgers uit Den Bosch.